

Чайкіна М.К.

студентка,

Харківський національний університет

імені В.Н. Каразіна

ПЕРСОНАЛЬНА МІЖНАРОДНА КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПОСАДОВЦІВ ЗА МІЖНАРОДНІ ЗЛОЧИНИ

Відповідальність фізичних осіб за міжнародні злочини настає за умови, що їхні злочинні дії пов'язані зі злочинною діяльністю держави. Офіційний статус особи не звільняє її від кримінальної відповідальності. Тому зараз загальновизнаними є норми вироку Нюрнберзького трибуналу: «Злочини проти міжнародного права вчиняються людьми, а не абстрактними категоріями, і тільки шляхом покарання окремих осіб, які скоїли такі злочини, можуть бути виконані норми міжнародного права» [2]. Це положення безпосередньо обґрунтовує наявність та необхідність саме індивідуальної відповідальності фізичних осіб.

Актуальність роботи полягає в тому, що все ще залишається проблема міжнародної кримінальної відповідальності індивідів за скоєні міжнародні злочини, тому особливо актуальним є питання притягнення останніх до відповідальності. Ці та інші обставини зумовлюють гостроту проблеми існування міжнародної кримінальної відповідальності та Міжнародного Кримінального Суду і вимагають впровадження результатів конференції держав-учасниць Римського Договору 1998 р. у практику міжнародного права.

Під міжнародним злочином слід вважати суспільно небезпечні умисні діяння, що посягають на міжнародний правопорядок, завдають шкоди мирному співробітництву держав. Міжнародними злочинами вважаються такі дії, що здійснюються державами, посадовими особами держав, що використовують механізм держави в злочинних цілях, а також рядовими виконавцями, здійснюються в безпосередньому зв'язку із державою; зазіхають на міжнародний мир і безпеку, загрожують основам міжнародного правопорядку; спричиняють відповідальність держави як суб'єкта міжнародного права і персональну кримінальну відповідальність виконавців, що настає в рамках міжнародної, а в деяких випадках внутрішньодержавної (національної) юрисдикції.

Римський статут забезпечив єдину матеріально-правову основу для притягнення до кримінальної відповідальності за злочини фізичних осіб, які від імені держави, уряду чи режиму чинили ці злочини. У ст. 5 дається основний критерій міжнародних злочинів – вони чиняться масово та систематично в процесі реалізації злочинної політики держави, уряду чи політичного режиму [1].

В 1973 році Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію про Принципи міжнародного співробітництва по відношенню виявлення та покарання осіб, які винні у воєнних злочинах й злочинах проти людства, яка встановлює право кожної держави здійснювати правосуддя по відношенню до

своїх громадян, які винні у вчиненні військових правопорушень і злочинів проти людяності [3].

Змістом інституту міжнародної кримінальної відповідальності фізичних осіб є визнання спеціальним міжнародним судовим органом особи винною у вчиненні злочину та призначення їй конкретного виду покарання. Відповідно до Римського статуту, Суд наділяється юрисдикцією щодо притягнення до міжнародної кримінальної відповідальності осіб, винних у вчиненні злочину геноциду, агресії, військових злочинів та злочинів проти людства (вбивство, винищення, поневолення, катування, зґвалтування і т.п., що здійснюються по відношенню цивільного населення) [1].

За вчинення вказаних злочинів суд може призначити покарання у вигляді: довічного позбавлення волі, позбавлення волі на строк до 30 років, штраф, конфіскації майна, доходів та активів, отриманих внаслідок вчиненого злочину (ст. 77) [1].

Основоположним принципом діяльності Суду є принцип компліментарності, відповідно до якого суд не приймає справи до свого розгляду, якщо відповідна особа вже була засуджена з дотриманням належної законної процедури іншим судом (у т. ч. національним) за діяння, заборонені Статутом [1].

Особа підлягає кримінальній відповідальності за злочини, передбачені Статутом у випадках вчинення такого злочину індивідуально або у співучасті з іншими особами. Відповідно до положень Статуту співучастю є (ст. 25):

1. підмовництво (будь-які дії, що проявляються в наказах, підбурюванні, примушуванні до вчинення злочину);
2. пособництво (будь-яка допомога для сприяння скоєння злочину);
3. організація злочину (будь-які діяння, що виконуються через інших осіб, незалежно від того чи є такі особи суб'єктами кримінально-правової відповідальності).

Особа несе індивідуальну кримінальну відповідальність і у випадку замаху на злочин, що також передбачено Статутом (п. f. ст. 25) [1].

Статут МКС містить і спеціальне застереження, згідно з яким індивідуальна кримінальна відповідальність жодною мірою не впливає на відповідальність держав за міжнародним правом. Це застереження – своєрідний доказ в користь твердження про вчинення злочину «не абстрактними категоріями, а людьми», як було вказано в Статуті Нюрнберзького трибуналу.

Отже, події, що відбуваються у сфері міжнародного правопорядку об'єктивно потребують адекватної реакції міжнародного права для запобігання порушенням невід'ємних прав людини та нації, швидкої і постійної реакції на скоювані міжнародні злочини. Тому однією із найактуальніших проблем міжнародно-правових відносин сучасності є проблема ефективного реагування та запобігання міжнародним злочинам та притягнення держав та фізичних осіб-посадовців, що діяли від імені держави, до міжнародної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Римський Статут Міжнародного кримінального Суду від 17.07.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.un.org/ru/law/icc/rome_statute\(r\).pdf](http://www.un.org/ru/law/icc/rome_statute(r).pdf)
2. Устав Міжнародного воєнного трибунала для суда и наказания главных военных преступников европейских стран оси (Устав Нюрнберзького трибунала) от 08.08.1945 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_201
3. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 3074 (XXVIII) від 3.12.1973 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=A/RES/3074\(XXVIII\)](http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=A/RES/3074(XXVIII))

Шавлак В.Р.

студентка,

Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КВАЗІДЕРЖАВНИХ УТВОРЕНЬ

Міжнародно-правова доктрина визначає суб'єктів міжнародного права як учасників міжнародних відносин, що володіють міжнародними правами та обов'язками, здійснюють їх на основі міжнародного права і несуть у необхідних випадках міжнародно-правову відповідальність.

До суб'єктів міжнародного права належать, перш за все, держави, народи та нації, що борються за самовизначення, міжнародні урядові організації та квазідержавні утворення. Щодо визначення правосуб'єктності державоподібних утворень досі не існує єдиної думки в правовій науці, яка була б загальноприйнятою. Як зазначено у тлумачному словнику: «державними утвореннями» називають певні території, які володіють особливими рисами і мають вищий статус ніж адміністративно-територіальна одиниця [3]. Іншими словами, вони володіють майже усіма ознаками держави за відсутності однієї чи кількох.

До квазідержавних або державоподібних утворень у сучасному міжнародному праві належать вільні міста, Ватикан, розміщений на території Італійського міста Рим і Мальтійський лицарський орден, заснований ще в XI столітті на території Єрусалиму.

Останнім містом, яке мало особливий правовий статус був Західний Берлін, що було врегульовано договором між СРСР і Німецькою Демократичною Республікою від 12 червня 1964 року, відповідно до якого Західний Берлін виступає як самостійна політична одиниця, а згодом Чотиристоронньою угодою між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, Сполученими Штатами Америки і Французькою Республікою, укладеною у Берліні 3 вересня 1971 р. остаточно визначилося, що Західний Берлін не є частиною Федеративної Республіки Німеччина, яка, хоча й має право на